

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 69
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznaniła,
tkrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
emariła in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odrpte rekla-
macije so
poštine proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasso 8.

Pisrom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nefrankevana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
ocene poslane knjige
se ne vračajo.

Dajte šoli mir, in ona Vam dá moč!

Ljudska šola, ta tiha delavnica prosvéte, plava dandanes na razburkanem političnem valovji. Ni ga gladnega sostava, čegar delavnost bi se je ne dotikala — ali že z blagodarnim ali škodljivim smerom. Vsakdo, kogar valovi političnih konstelacij ponesó v okrožje naučne uprave, postane po natlaku tega valovja prisiljen — znabiti celó proti svoji volji — ukvarjati se z zadevami ljudske šole, ne zgolj kakor s predmetom, ki spada v stroko njegove dogledne kompetentnosti, marveč kakor z zadevo — politično. Zato skuša na ljudske šoli vsakdo nekaj pre narediti, nikakor vsled istinite potrebe ali na splošno korist, marveč vsled potrebe nazorov in volje političnih valov, s katerimi bi naj jedno-merno plavala vladna ladija. Vsled tega se nahaja šola v neprestanej negotovosti, v pogostej razburkanosti, zadržavaje se v prostem razvoji s poskusi, časih problematičnimi, večkrat pa tudi naravnost škodljivimi.

V takšnem položaji se nahaja naša ljudska šola zlasti zadnjih deset let, in žal, da se to reformatorično gibanje, katero bi morebiti na drugih mestih, v drugih strokah človeške izobrazbe po plemenitem boji utegnilo prinesiti plemenit in blagoslovljen sad, ne kaže ravno vspešno ljudskemu šolstvu.

Poskusi, čijih napake bi znabiti drugje ne škodovala, lahko so ljudske šoli z ozirom na njen pedagoško-didaktični namen osodepolni. Ponesrečeni taki poskusi namreč ne škodujejo le posamezniku, ne čuti jih le desetina ali stotina naroda, ampak prizadete so od njih cele generacije.

Zato se naj ljudska šola eksperimentov varuje.

Naravno je, da si želi vsak narod šole na zdravi pedagoški podlagi, zasnovane na temelji napredka ter da mu jo oskrbuje izobraženo in domoljubno učiteljstvo; a baš tako gotovo je, da je potrebno, če zamore šola prinašati oni sad, ki se od nje takim načinom pričakuje, braniti jo pred vsakoršnimi preuagljenimi novotarstvom.

Šoli je pred vsem treba mirú kakor atomom, ki se imajo spremeniti v gotovi in ugledni kristal.

To bi naj vsi domo- in rodoljubi, ki imajo kaj upliva in katerim je napredek naroda na srci, resno uvaževali. Njim pred vsem veljajo naše besede:

Vrnite šoli mir, in ona Vam dá moč!

Prirodoslovje v ljudskejšoli.

(Prof. L. Lavtar.)

(Konec.)

IV. razred. (6., 7., in 8. šolsko leto.)

Opomnja. Prikazni se morejo od sedaj naprej natančneje razlagati, in sicer naj se postopa v sledečem redu: 1. Ponavljanje tvarine, katera se je v prejšnjih letih nabrala, in naslanjanje pouka na to tvarino. Sploh se naj pa začne s tvarino, katera je otroku od uporabe znana. 2. Poskusi. 3. Zakon. 4. Uporabe, vaje.

Piše naj se toliko, kolikor mogoče in priprosto, da risanje ne dela otrokom nobedne težave.

Pri neposrednem ponku otroci še jedenkrat narišejo, o čemur so se učili in napišejo glavne točke.

6. šolsko leto. (1. oddelek).

1. Voda in toplota. Ponavljanje. Tajanje ledu in izparivanje vode; skupnost teles. — 2 uri.

Vodovodi, občevalne posode. — 1 uro.
Prevajanje toplote. — 1 uro.

Raztezanje teles po toploti, toplomer. — 2 uri.

2. Zrak in toplota. Ponavljanje. Veter in propuh. — 1 uro.

Pretakanje vode na zemlji; izhlapivanje. 1 uro.

3. Prikazni padu. Ponavljanje. Teža svinčnica, grebljica, težkota.

Telesa se v vodi utopé, v vodi visé, na vodi plavajo. — 2 uri.

Vodnjaki, težkota in tlak zraka, surki, natege. — 1 uro.

Tlakomer. — 1 uro.

Vsega skupaj potrebuje se torej 12 ur, ves drug čas se porabi za ponavljanje.

7. in 8. šolsko leto.

Opomnja. Ker mora učitelj učence obeh let skupaj poučevati, se razvrsti tvarina na 2 vračaja.

1. vračaj.

1. Zrak in voda. Ponavljanje. Huda ura. Električna vzbujena s treujem. Strelovod. — 2 uri.

Opazovanje. Poskus: v stekleni posodi se staja led in voda se ogreva, da vre. — Prelomi palčico, zdrobi kreda itd.

Izlij vode iz posode itd. Zažgi košček žvepla, da otroci v zadnji klopi ovohajo žvepleni okis.

Poskus z občevalnimi cevmi.

Poskus s stekleno, železno, bakreno prečico.

Poskus z obročem in krogeljo, s posodo, katera ima v vratu cev, z mehurjem.

Poskus z gorečo svečo med odprtimi durmi, pod cilindrom.

Poskusi: Voda na krožniku in v kupici, na toplem in hladnem kraju, v zatišji in v propuhu.

Poskus: telesa padajo poleg svinčnice. Tehtanje 1cm³ velikih kock iz lesa, železa, svinca.

Poskus. V stekleni posodi se zmeša prst z vodo (ali zdrobljena kreda in železni opilki) in pozneje opazuje se usad.

Poskus z brizglo, s cevjo.

Poskusi s pečatnim voskom, z lampnim cilindrom, z elektronosom in z lejdenko steklenico.

2. Prikazni pada. Ponavljanje. Vaga, vod, škripec, kolotvornik, kolo na vratilu. — 4 ure.

Padanje vzdigavanje teles po strmini, vzdigovanje teles z vijakom, uporaba vijaka, pomen klina. — 2 uri

3. Uho. Odmev, zvok. — 2 uri. Model.

Vsega skupaj 10 ur, ves drug čas ostane za ponavljanje.

2. vračaj.

1. Svetloba Ponavljanje. Model.

Óko. Širjenje svetlobe v trakovih; Poskus: Dve steni iz lepenke tenko preprozorna, prosojna in neprozorna telesa; vrtani, pred kateri se postavi tako sveča, da senca, solnčni in mesečevi mrk. — 2 uri se plamen vidi skoz obe luknici.

Ravna zrcala; lupa, dalnjogled, leče (zbiralne, razmetne), naočnice. — 3 ure. Poskusi z lečami. Model za dalnjogled.

2. Kemične prikazni. Trohnoba, Opazovanje.

gnjiloba, rja, zelenica, vrvež. — 1 uro. Poskus za vrvež:

Vzemi grozdnega sladorja, razpusti ga v 4 delih vode, prideni mu kvasa in postavi vse na topel kraj.

3. Promet. Parni stroj. Telegraf. Vzorec glavnih delov za parni stroj.

(Galvanski tok, elektromagnet). — 3 ure. Papinov bat. —

Baterija (Smee) elektromagnet.

Vsega skupaj 9 ur, ves drugi čas ostane za ponavljanje. Ta načrt je sestavljen za štirimrazredno ljudsko šolo. Kako bi se po njem osnovali načrti za ljudsko šolo, ki ima drugo število razredov, to je lahko iz tega razvidno.

Za pouk iz prirodoslovja je po prejšnjem, in kakor je vsakemu znano, treba posebnih priprav, s katerimi se imajo prirediti poskusi. Mársikaj, česar se v to svrhu poslužujemo, je zmerom pri rokah, to so: papir, les, kamen, kreda, vosek, svinec, lepenka, pečaten vosek, posoda za vodo (seveda je steklena posoda najboljša, ker je prozorna), steklena ploča, krožnik, žlica, sveča, lampin cilindar, zrcalo in celó mehur in vaga.

Druge priprave si učitelj (včasih tudi učenci) lahko naredi sam, ali si dá od kekega rokodelca narediti, kakor: cev za poskus o prizračnem tlaku (iz bezga), seveda je steklena cev boljša, ker je prozorna), brizglo (iz bezga), steni iz lepenke za dokaz, da se svetloba razširja v trakovih, svinčeno, stekleno, železno bakreno palčico, trinog, na katerega se postavljajo posode, da se ogrevajo, kocke iz železa, svineca, lesa (1cm^3) elektronos, Leydensko steklenico, vod, škripec (negibni in gibni), kolo na vratilu, kolotvornik, strmina, vijak (namreč valjar s pripetimi trikotji iz lepenke), klin. Krajne razmere so morebiti take, da bi se kaka teh priprav ne mogla doma narediti, potem seveda se mora na drug način oskrbeti. Posodo za ogrevanje tekočin (dobro je, če imaš takih posod več, posebno tudi, če imaš zraven steklenic še tako zvane poskušalne cevi (éprouvette) si mora učitelj že naročiti, posodo s cevjo v vratu si učitelj sestavi sam (samo nekoliko kupljenih cevij mora imeti zmerom pri rokah).

Nadalje si mora učitelj kupiti: magnet, magnetno iglo za odklon, kompas, občevalne posode, obroč iz uedi s kroglo, toplomer, tlakomer, leče, lupo, dalnjogled (morebiti vzorec [model]). Papinov bat, vzorec glavnih delov za parni stroj, baterijo, elektro-

magnet in lampico na vinski cvet. Na vsak način je pa dobro, ako učitelj podpira svoj pouk s slikami, katere riše sam med poukom v lepem redu na šolsko tablo, učeuci jih pa ponarejajo v svoje zvezke, ali pa katere si tudi kupi, kakor sliko za telegraf, za parni stroj itd. Jaz bi tudi priporočal, da bi si učitelj one slike, katere so se pri vsakem pouku v lepem redu na šolski tabli nabrale, sam narisal v istem redu, ter jih obesil na steno za prihodnje ponavljanje.

Sestavljanje načrtov je pa po mojih mislih jako težavna naloga, ako se hoče zadoščati vsem zahtevam šole, in jaz si ne domišljam na nobeden način, da sem skozi in skozi pravo zadel, ter pričakujem od svojih tovarišev, da zboljšajo moj načrt, če je treba, ali pa da sestavijo sami boljšega.

Popravki: V zadnji številki vrinile so se tiskovne pomote. Na str. 66, vrsta 23 od zg. beri vzbujajo namesto vzhajajo, str. 67, vrsta 14 od zg. topijo nam. topita, vrsta 25 od zg. nihalo niha nam. pihalo piha, str. 68, vrsta 16 od zg. izhlapivanje nam. izklopevanje.

Pedagogiški razgled.

Šolstvo in izobrazba v Srbiji.

(Konec.)

Pri takem stanju stvari je očitno, da je v Srbiji jako malo ljudi, ki bi znali čitati in pisati, in da to število jako počasi raste.

Leto	Izmed 100 ljudijskih meščanskih je znalo čitati	Izmed 100 ljudijskih na deželi je znalo čitati	Število vseh, ki so znali čitati	Sploh na 100 preb.
1866	26.7	1.6	50.796	4.2
1874	43.6	3.7	91.039	6.7
1884	43.7	6.4	177.865	11.8

Toda izobrazba na ljudskih šolah v Srbiji ne trpi samo radi malega števila šol, marveč tudi vsled drugih pomanjkljivosti. Znano je, da v mnogih velikih vasčih ni nobednega šolskega poslopja; so pa tudi slučajni, da na mnogih krajih, kjer sicer imajo šolo, nimajo učitelja in šola stoji prazna.

Med učitelji je velika večina takih, ki niso strokovnjaško izobraženi za svoj poklic. Od onega časa, ko srbski učiteljski zavodi pošiljajo na ljudske šole svoje odgojence, je opaziti tudi tukaj velik napredek.

Prvi učiteljski zavod, ali kakor mu v Srbiji pravijo „učiteljska škola“, bil je osnovan 1870. leta. Sedaj imajo tam dva: prvi v Belemgradu, drugi v Nišu. V šolskem letu 1888 do 1890 je bilo na učiteljskem zavodu v Belemgradu 264 dijakov. Na ondotni štirirazredni pripravnici tega zavoda je bilo 205 dijakov.

Troski za beogradski učiteljski zavod leta 1888—89 so bili naslednji: 1. Plače učiteljem 33.656 din.; 2. plača služabnikom

1440 din.; 3. za vzdrževanje dijakov 60.771 din.; 4. za kurjavo in pisarske potrebščine 2000 din.; 5. za naučne in literaturne pripomočki 1500 din. Vse gojence učiteljskih zavodov vzdržuje dežela; nekateri dobivajo po 50, 40, 30 in po 20 dinarov na mesec. Vsi revni dijaki dobé zastonj knjige v ceni 3000 din.; kadar zbolé dobivajo zdravila brezplačno in zdravi jih šolski zdravnik. Poleg tega dobivajo še obutev in obleko.

Predmeti	Število ur v razredu			
	I.	II.	III.	IV.
1. Veronauk	2	—	—	—
2. Srbski jezik in slovstvo	3	3	4	—
3. Zemljepis	3	—	—	—
4. Splošna zgodovina	4	4	—	—
5. Srbska zgodovina	—	—	3	—
6. Psihologija in logika	—	4	5	—
7. Pedagogika	—	6	8	—
8. Zgodovina odgoje	—	—	—	4
9. Šolsko delo („školski rad“)	—	—	—	12
10. Fizika	3	—	—	—
11. Zoologija in botanika	3	—	—	—
12. Kemija z mineralogijo in tehnologijo	—	4	—	—
13. Računstvo in geometrija	3	—	—	2
14. Zdravoveda *)	—	—	—	2
15. Kmetijstvo	—	—	—	4
16. Ruski jezik	2	2	2	—
17. Risanje	2	2	2	—
18. Cerkevno petje	3	3	3	3
19. Godba in petje (po sek.)	2	2	3	3
20. Telovadba in vojaške vaje	2	2	2	2
Skupaj	32	32	32	32

Poleg ljudskih šol so se po Srbiji zgodaj začele snovati tudi srednje šole. Jedno tako šolo, ki se je imenovala visoka šola, naj-

*) Ta se uči namesto nemškega jezika.

demo že l. 1808. Obiskovali so jo učenci, ki so znali že čitati in nekoliko pisati. Za vlade kneza Miloša bila je odprta prva srednja šola v Belemgradu 1830. leta. S početka se je tudi ona imenovala visoka šola, toda ko je bila 1833. leta prestavljena v Kragujevac, imenovala se je gimnazijo. Današnja osnova gimnazij je bila določena po zakonu od 1863. l., kateri je bil od onega časa nekolikokrat spremenjen; zadnjič 1881. leta.

Gimnazije imajo v Srbiji 7 razredov, *) vsakemu razredu odločno je jedno leto. Prvi, drugi, tretji in četrti imenujejo se nižji, peti, šesti in sedmi pa višji razredi. Nižja gimnazija more biti sama za-se kakor posebna nižja srednja šola. V gimnaziji se uči: 1. krščanski nauk, 2. srbski jezik (staroslovenski jezik), 3. latinski jezik, 4. francoski jezik, 5. nemški jezik, 6. zemljepisje in kosmografija, 7. zgodovina (splošna in srbska), 8. prirodoslovje, 9. matematika, 10. lepopisje in risanje, 11. telovadba in vojaške vaje, 12. petje in godba, 13. stenografija.

Po dokončanem 7. razredu morajo učenci dostati poskušnjo zrelosti. Kdor je ne dostane, ne more se sprejeti na veliko šolo kot redni dijak. Po učenem načrtu se ne morejo srbske gimnazije primerjati s tako zvanimi klasičnimi gimnazijami, že radi tega ne, ker je učenju jedinega klasičnega jezika, kateremu je odkazano mesto na gimnaziji, upeljano v najmanjši meri; nasprotno pa je prirodoslovju odkazano široko polje, kakor tudi dvema tujima, živima jezikoma.

V Srbiji bila je osnovana realka 1865. leta v ta namen, da bi se dijaki pripravljali na poslušanje višjih tehničnih znanostij. Po dopolnitvi in spremembi zakona o realkah od 1881. l. je tudi ta srednja šola kakor gimnazija razdeljena na višjo in nižjo, a po učenem načrtu od tega leta strinja se realka popolnoma z nižjo gimnazijo.

Višja deklška šola, ki se tudi stavi v jednako vrsto s srednjimi šolami, bila je osnovana po zakonu od dne 1. oktobra 1864. Njen namen je, da bi podajala dekletom višjo izobrazbo ter jih usposobila za učiteljice na ljudskih šolah. O preobrazbi te šole je izšel dne 31. oktobra 1886 zakon, po katerem je bila razširjena od pet na 6 razredov.

Kot dodatek k odstavku o srednjih šolah podajemo njega pregled, kakor se je kazal v 1885/86. letu.

Vrsta šol	Štev. razr.	Štev. ravn.	Štev. dijakov	Štev. učenk	Letni stroški
Gimnazije	97	20	4014	424	472.631
Realke	13	2	537	41	86.628
Višja dekl. šola	5	1	—	605	53.627

Strokovnjaških šol je po Srbiji jako malo; l. 1884 so bile:

bogoslovska šola	z	7	učitelji in	142	dijaki
gospodarska šola	"	9	"	49	"
trgovinska šola	"	6	"	34	"
živinozdravniška šola	"	6	"	16	"
vojaška šola	"	28	"	44	"

Bogoslovska šola je bila v Srbiji osnovana z zakonom od dne 27. avgusta 1836. Vzgoja v njej se vrši štiri leta, sprejemajo pa se dijaki, ki so dovršili nižjo gimnazijo. Z zakonom od dne 31. oktobra 1886 se je ta zavod preosnoval tako, da ima sedaj mesto štirih razredov le tri ter sprejema dijake, ki so dovršili gimnazijo, tudi brez izpita zrelosti.

Trgovinska šola bila je osnovana leta 1864. l. in 1865. l. bila so spremenjena v realko. Potem se je pojavila znovič 1881. l. toda le kot zasebni zavod z deželjsko podporo.

Vojaška šola bila je prvič osnovana 1837. l., toda ni imela dolgega obstanka. Že čez jedno leto so jo zaprli. Drugič je bila osnovana 1850. l. Po promeni 1880. l., smatra se ta šola za naučni in odgojiteljski zavod, v katerem se pripravljajo mladeniči za službo vojaških poveljnikov, kjer si oni pridobivajo višjo vojaško izobrazbo.

Kmetijska šola bila je osnovana v Srbiji prvič 1853. l. v Topčideru, toda trajala je samo do 1859. l. Drugič je bila osnovana 1870. l. v Požarevi trajala pa tudi le do 1881. l. Tretjič je bila osnovana 1882. l. v Kraljevu.

Velika šola ima svoj začetek že od leta 1838. Takrat se je imenovala licej. Leta 1863. pa se je licej preosnoval ter dobil ime „velika šola“. Poslednja prememba te šole zvršila se je 1880. l. Velika šola ima sedaj tri fakultete: filozofično, tehnično in pravniško. Filozofična se deli zopet na dva oddelka: zgodovinsko-filozofični in prirodnoznanstveno-matematični. Leta 1886. je bilo na velikej šoli 32 učiteljev in 212 dijakov, Istega leta so znašali stroški za-njo 180.812 dinarov.

Pomenljivo je, da je v Srbiji jako malo zasebnih šol. Razum 14 ljudskih šol in razum trgovinske šole, katera ima deželjsko podporo, so vse ostale šole deželjski zavodi in pouk v njih ni le brezplačen, marveč dobivajo še vrli, a revni dijaki denarno pod-

*) Še doslej se ne zvršuje zakon od 1881. l., s katerim je na gimnazijah vpeljan 8. razred.

poro; v učiteljskih zavodih, kakor smo že omenili, in v vojaškeji šoli pa se dijaki vzdržujejo na deželjske stroške.

Jedno zasebno šolo vzdržuje „Žensko društvo“. Vanjo se sprejemajo za učenke dekleta, katere se med 13. in 17. letom čedno obnašajo ter dostanejo sprejemni izpit. Pouk traja tri leta in razun šivanja in vezanja (pletanja) uči se tam tudi srbski jezik in računstvo. Katera učenka dobi vse tri leta izvrstni red v nravnosti in pridnosti pri delu, dobi od društva v dar velik šivalni stroj. Učenke s slabejšim redom dobé mali stroj. Med časom šolanja opravljajo učenke le društveni posel ter dobivajo za delo 50 odstotkov, vrle učenke 70 odstotkov iztržnine. Žensko društvo bilo je osnovano dne 17. maja 1875 v ta namen, da bi pomagalo ženskemu spolu k samostojnosti; da bi pomagalo revnim in zatiranim ter delovalo na to, da bi revne blodnice se povrnilo zopet na pravo pot in se pripravile za dobre služabnice in marljive delavke. Žensko društvo domuje v Belemgradu, a njegov redni ud more postati vsaka ženska, omožena ali samica brez ozira na vero in narodnost, ko je dosegla starost 17 let. Društvo ima svoje lastno glasilo „Domačinu“, ki izhaja jedenkrat na mesec. Udov ima 420, 6000 dinarov premoženja ter lastno poslopje, v katerem se nahaja dotična šola. Ima pa tudi v Belemgradu svoj „Bazar“, katerega je osnovalo v ta namen, da bi kupovala domača ženska dela od onih Srbkinj, ki so jih izgotovile z lastnimi rokami. Ta dela sprejemajo v društveni „Bazar“, da se tu razstavijo na ogled, ali pa se tudi na račun delavke prodajo. V Srbiji je v večjih

mestih 14 podoborov tega društva, kateri imajo od 15 do 50 udov.

Učiteljstvo ljudskih šol ima svoje „Učiteljsko društvo“, ki je bilo osnovano dne 28. oktobra 1881. Po njega pravilih od 1882. leta ima društvo namen: širiti izobrazbo med narodom ter vzajemno podpirati društvene ude in njih rodbine. Glavni odbor učiteljskega društva se nahaja v Belemgradu; udov ima okolo 200, a v glavnici svoji ima 3231 dinaróv. Učiteljsko društvo ima svoj časopis z naslovom „Učitelj“, ki izhaja po jedenkrat v meseci.

Pozabiti ne smemo tudi „društva v podporo in odgojo sirot in zapuščenih otrok v Belemgradu“, ki se je osnovalo 1880. leta. To društvo ima namen: podpirati revno in zapuščeno mladino 1. s skrbjo, da se zapuščeni otroci privedejo k delu in v šolo; 2. z osnovo zavetišča za odraslo mladino in 3. s podpiranjem revnih dijakov. Društvo ima od 1886. l. svojo lastno bišo, ki se ceni na 36.000 dinarov; razun tega ima še 24.000 dinarov premoženja in 310 udov.

Ilija M. Kolarac je zapustil večino svojega imetja, da bi iz njega narasla glavnic, s katero bi se sčasoma moglo osnovati srbsko vsenčilišče pod imenom: „Vsenčilišče Ilije M. Kolaraca, osnovano z lastnim trudom v prid svojega naroda“.

Z ustanovo Miše Anatasijeviča bila je osnovano dne 12. februarja 1863. l. veličastno poslopje v Belemgradu. V tem poslopi se nahaja sedaj velika šola, narodna biblioteka in muzej ter velika gimnazija. Poslopje nosi napis: „Miša Anatasijevič svojej domovini.“ Poslopje se ceni na jeden milijon dinarov. Po „Paedag. Rozhledych“.

Listi slovenskega učitelja — kolesarja.

V listku: „V zlato Prago“ sem opisal, kolikor mi je bilo mogoče, češko šolstvo. Ker sem dobil precej novega gradiva, katerega sem nabral največ v „Novy kalendář učiteljski 1893“, nadaljujem opisovanje oziroma se tudi na moravsko in sleško-češko šolstvo.

Z letošnjim šolskim letom je bila otvorena višja gimnazija v Pragi-Vinogradih ter moško učiteljske v Plznu.

Českich gimnazij je na Moravskem 8 z 2537 dijaki, realki pa ste 2 z 594 dijaki. Učiteljske je na Moravskem 4 in sicer 3 moška in jedno žensko, namreč v Brnu z 483 kandidati ter 133 kandidatkami.

Na Slezkem pa je samo jedna češka srednja šola, namreč višja gimnazija v Opavi z 304 dijaki, katero vzdržuje „Ustr. M. školská“.

Razven tega, da je obiskovalo leta 1890. samo na Češkem 10.245 deklic češke meščanske šole, je po českich deželah 17 višjih, oziroma nadaljevalnih dekliskih šol.

Tako imajo Čebi v Pragi od leta 1890. srednjo deklisko šolo. Ta je prva srednja dekliska šola v Avstriji, ima 6 učiteljev, 1 učiteljico ter 51 dijakinj. Vzdržuje jo društvo „Minerva“.

Dalje je v Pragi višja dekliska šola (ustan. 1863. l.), katera ima 14 učiteljev,

12 učitelje in 340 učenk ter prva trgovska in nadaljevalna dekliška šola. Mestna višja dekliška šola v Plznu ima 8 učiteljev, 2 učiteljici ter 52 učenk. V Budejovicah ima društvo „Ludmila“, a v Brnu društvo „Vesna“ nadaljevalno dekliško šolo. Nadaljevalne dekliške šole so tudi v Bučevicah, Hrudimu, Jičinu, Kralj. Gradci, Pardubicah, Pragi-Vinogradih, Dedicah, Kromerizi. V Vamberku je šola za umetno pletenje, a v Stežirih in Kromerizi gospodinjska šola. Razven tega ste v Pragi in v Brnu dekliški vzgojevalnici.

Da se razvidi na kako visokej stopinji so v čeških deželah strokovne šole, omenjamo jih natančneje.

Konservatorij za godbo, Rudolfinum v Pragi, (27 učit. in 350 slušateljjev). Slikarska akademija v Pragi (ustan. 799. leta ima 6 učiteljev 80 dijakov). Češko-slovanska trgovska akademija v Pragi (14 učit. 365 dij.) in trgovska akademija v Hrudimu (ustan. 1882. leta 15 učit. 164 dij.) C. kr. umetniško-obrtna šola v Pragi (24 učit. dij. ?) C. kr. obrtne šole v Pragi (34 učit. 969 učen.), Brnu (17 učit., 508 učen.) in Plznu (17 učit. učen. ?) C. kr. višja trgovska šola v Plznu (ustan. 1886. leta, 12 učit., 69 učen.) C. kr. strokovne šole za tkalce: v Brnu (7 učit., 127 učen.), v Frenštatu (ustan. 1882. leta 3 učit. učen. ?), v Gumpolci (ustan. 1884. leta 6 učit. 30 učen.), v Jilemnicah (ustan. 1873. leta 3 učit. učen. ?), v Kraljevem Dvoru n. L. (ustan. 1888. leta 5 učit. 34 učen.), v Nabodu (ustan. 1874. leta. 5 učit. 40 učen.), v Prostejovu (4 učit. 52 učen.), v Usti na Orlici (ustan. 1892. leta.) Šole za pleteničarje (košarje) so v Čermni, v Litovelu, v zavodu za slepce v Pragi, v Příboru, v Valaš. Meziríči, v Volinih, v Vsetinu in v Zbraslavu. C. kr. rokodeljske šole so: v Jaromeřu (ustan. 1886. l. 12 učit. 237 učen.), v Kladnu (ustan. 1886. l. 10 učit. 319 učen.), v Taboru (ustan. 1892. leta), deželne rokodeljske šole pa v Litomišlu (ustan. 1888. l. 10 učit. 177 učen.), ter v Ml. Boleslavu (ustan. 1867. l. 9 učit. 281 učen.) C. kr. obrtna šola za risanje in modelovanje v Kolinu (ustan. 1882. leta ima 7 učit. 96 učenc., a v Kutni Gori (ustan. 1884. leta. 2 učit. 284 učenc. C. kr. obrtna šola za izdelovanje lesnin je v Hrudimu (13 učit. učen. ?) a v Valaš. Meziríči (ust. 1874. leta) c. kr. obrtna šola za lesni obrt (14 učit. 198 učencev). C. kr. obrtna šola za brušenje in vdolovanje dragih kamenov je v Turnovu (ustan. 1884. leta ter ima 8 učit.

34 učenc.) C. kr. strojniška šola v Přerovu (ustan. 1889. leta) ima 6 učit. 43 učenc. C. kr. strokovna šola za umetno ključavničarstvo je v Kralj. Gradci (ustan. 1874. l. 9 učit. 57 učen.) C. kr. keramična šola za umetno lončarstvo in izdelovanje pečij v Brnu (ustan. 1884. leta) ima 9 učit. 54 učen. C. kr. obrtna šola za podobarje in kamnoseke je v Hořicah (ustan. 1884. leta) ter ima 15 učit. 151 učen.) Strokovna šola za izdelovanje likerov je v Pragi, Orgljarski šoli ste v Pragi in v Brnu, v Pragi je tudi c. kr. vojaška šola.

Razven tega so na Češkem 129, na Moravskem 45, a na Sleškem 2 obrtno-nadaljevalni šoli, katere so združene z ljudskimi ali meščanskimi šolami. Trgovsko-nadaljevalnih šol pa je na Češkem 18.

Na zelo visoki stopinji in zelo razširjene so tudi gospodarske in kmetijske šole, katere so večinoma stareje ko strokovne šole in katere vzdržujejo dežela in posamezne občine:

Gospodarske šole so na Češkem in Moravskem: Višji deželni gospodarski zavod (ustan. 1866. leta 12. učit. 72 učen.), v Taboru. Srednje gospodarske šole so pa: v Hrudimu (ustan. 1885. leta 12 učit. 80 učen.), v Rudnici (ustan. 1885. leta 10 učit. 42 učen.) ter v Přerovu (ustan. 1875. leta 10 učit. 51 učen.) Deželni pomologiški zavod je v Troji (ustan. 1870. l. 5 učit. 19 učen.); vrtna šola pa v Slupih, a vino-rejska-sadjarska šola v Melniku (4 učit. 16 učen.)

Kmetijske šole so pa: v Budějovicah (ustan. 1866. l. 5 učit. 20 učen.), Ivančicah (ustan. 1866. l. 7 učit. učen. ?) v Klatoveh (ustan. 1872. leta 6 učit. 34 učen.) v Klasterni Gradisku (ustan. 1876. leta 4 učit. 19 učen.) v Kromerizi (ustan. 1775. leta 5 učit. 11 učen.) v Kutni Gori (ustan. 1884. leta 3 učit. 33 učenc.) v Ml. Boleslavu (ustan. 1883. leta 6 učit. 23 učen.) v Piseku (kmetijska šola združena z gozdarsko šolo 11 učit. 55 in 60 učen.) v Rabin-Libejicah (ustan. 1868 od knez Schwarzenberga) v Vel. Mezirizi (5 učit. 20 učencev.)

Zimske gospodarske šole so v Boskovicah, Bzenci, Č. Brodu, Hořovicah, Gumpolci, Jičinu, Jindř. Gradci, Kukenuh, Mistku, Bidzovu, Opavi, Polici, Prostejovu, Rakovniku, Rokycanah, Rudnici, Sedlčanih z 52 učitelji in 391 učenci.

Gospodarsko-nadaljevalne šole pa so na Češkem v 22 krajih, na Moravskem pa v 30 krajih.

Dobročini zavodi. Škofjski zavod za gluhoneme v Budějovicích in Kraljevem Gradci. Zasebni zavod za gluhoneme v Litomircích ter v Pragi. Moravsko-šleški zavod za gluhoneme v Brnu. Zavod za vzgojo in zdravljenje slepih otrok v Pragi. Klarov zavod za slepce v Brnu. Zavod za idiote v Pragi. Vzgojevalnica v

Libnu. Okrajna vzgojevalnica v Kralj. Vinogradih. Vzgojevalnici društva „Ochrana opuštěných a zanedbaných dívek“ v Černo vicích in v Lobči. Deželna ohramba zapuščene mladeži v Brnu in podružnica istega zavoda v Plavei. Deželna pokorilnica v Kostomlatih. Azil „Joaneum“ v Pragi. Kolesar.

Pedagogiški izreki o razvoji in odgoji.

K razvoju vsakega posameznika je potrebno, da ga podpira nekaka družba, vzajemnost s svojim okrožjem, drugače bi poginil. Delovanje celote na posameznike, to je podpora ali pomoč, katero dobiva nekateri posameznik iz svojega okrožja, da doseže svoj smoter, hočemo imenovati odgojo v širnem smislu, ki je torej dopolnitev razvoja.

Lindner.

*

Tek odgoje posameznega človeka mora biti enakomeren kulturno-zgodovinskeje stopinji vsega ljudstva.

Vaihinger.

*

Znanosti otroka imajo se razvijati na tisti neprisiljeni način, po katerem se je dvignilo človeštvo na svojo sedanjo duševno višino.

Huxley.

*

Odgoja mora biti ponavljanje izobrazbe v malem . . . V splošnem slučaju in v posebnih vzporedbah mora se strinjati z odgojo človeštva, ki jo ogledujemo zgodovinski.

Herbert Spencer.

*

Po istej poti, po kateri je dospelo človeštvo k svojej dovršenosti, mora hoditi tudi vsak posamezen človek.

Lessing.

Nima mar odgoja posameznika biti podobna izobrazbi človeštva sploh po njegih različnih pokolenjih?

Kant.

*

Naj si tudi svet v celoti napreduje, mladina ima vsikdar začenjati od začetka in vsak posameznik ima prebiti dōbe vesoljne izobrazbe.

Goethe.

*

Priroda je potrebovala tisočletja, da je človeštvu dala popolno oblast nad umetnostjo jezika, a mi pa se ga naučimo v nekoliko mesecih; vendar pa moramo gledé na pouk jezika pri svojih otrokih hoditi po istej poti, kojega hodi priroda pri človeštvu.

Pestalozzi.

*

Otroški svet se pri nas vedno prenavlja; kajti otrok tudi najčednejšega glavnega mesta je rojen Otahaičan in v vsakem otroškem svetu se zgodovina sveta začinja iznova.

Jean Paul.

*

Odgoja se smatra kot dopolnitev in posnemanje dovršitve prirode.

Aristoteles.

LISTEK.

Velikanoč.

Bil sem v Št. Andraži, v cerkvi očetov jezuitov, ki je bila nekdanj stolna cerkev lavantinske škofije. Skozi dim iz kadilnic bile so videti slike, predstavljajoče celo vrsto radostij, pa tudi trpljenje Matere Izveličarja, ki je bila navzoča pri vzvišenem delovanji, a največ še pri trpljenji svojega Sina. Pred

božjim grobom je stala dolga vrsta duhovnikov, pojoč velikonočne psalme. Celebrant je že zapel trikrat z vzvišenim glasom „Aleluja“. Zvončki zaženketajo, orglje zadone in iz mladih grl krepko prikipi vesela „Aleluja, Aleluja!“

Dvignem oči kvišku in jamem se spominjati

vseh teh veselih trenutkov v svojem življenji, v katerih se je ta v srcé segajoča Aleluja tako veselo glasila mi na ušesa.

Med tem se mi je zdelo, da se po odhodu obilne množice razširja cerkev čedalje bolj; divni obok presbiterija se spremeni v jasno zvezdnato nebó in na traku viseč sv. Duh se je bliščal na njem kakor svitla luna v hladnej zimskej noči. Kaj bi se ne? vsaj v tej cerkvi na nevisokem griči, v tem svetišči, kjer se je tolikokrat dvigal šepet molitve naslednika apostolov pred prestol Najvišjega, proseč blagoslova od zgoraj za udano izročeno čredo, čuti se dandanes Slovenec tujca, ker od nikoder ne čuje sladkega glasú svoje matere. V tem svetišči čuti on pravi pomen besede: „Velikanoč“, katera se res nič prav ne prilega najveselejšemu prazniku celega leta, ker tu je nastala za našo besedo za zmiraj velika noč, temán grob, nad katerim se bode težko kedaj oglasila tromba, klicujoča „Resurrecturi!“ Toda cerkvene stene se razširjajo; skozi barvasta gotiška okna se mi odpira razgled daleč, daleč proti jugu, celó tjekaj do sinjega jadranskega morja. Napenjam oči in zagledam sredi košatih lip malo, nizko, samotno cerkvico. Skozi velika vrata se vsuje na prosto procesija. Kmetje v volneni rašovini nesejo baldahin, pod njim pa gre siv kakor golob, postaran župnik, naznanjajoč z trepetajočim glasom: „Aleluja! Kristus je vstal od mrtvih!“ Pred njim gredó v procesiji moški, za njim ženske, prebirajoč jagode rožnega venca in moleč pobožno: Oče naš, kateri si v nebesih. . . Dà, dà, to so glasovi materinski, tu živi bedni moj narod, tú sem v samotno pogorsko vasico se je moral umakniti golobičje svoje narave, da tu skromno preživi dni svojega življenja, da zapusti svojim potomcem še to malenkost očetovske grude, ki mu je še ostala, da tu toži Bogu svojo nadlogo in ga prosi usmiljenja, prosi sreče, katere v življenji ni našel; prosi boljše domovine, ker v svoji sedanji dela tolikim napotje. Imel je nekđaj v lasti zale, bogate pokrajine, zidal je trge in mesta, pa odrinjen moral je zapustiti vse to tujcem, ki so ga s pomočjo domačih izdajic in odpadnikov porinili v to hribovje, kjer mora sedaj napenjati vse svoje moči, da pošteno preživi sebe in svoje. Sedaj idoč v procesiji, toži on tú Begú svoje revó; pa nahajajoč tolažbo v svoji vezi, zna on pojmiti pomen Aleluje. Z očmi vere gleda prihodnje vstajenje, gleda boljšo svojo domovino, ter se že delj časa naprej veseli Velikenoči, praznika veselega vstajenja. In med pobožno molitvijo puhti mu iz dna srcá klic: Aleluja! „Kristus je vstal od mrtvih!“

Nekoliko pod goro stoji revna kočica. Shujšana ženska v njej pritiska k sebi gladne otroke. Utrujen od težkega dela dremlje oče na klopi ob steni. V tem se vrata odpró in v revno sobico vstopi zala deklica. To je hči bogatega seljana. Za-njo nese služabnik poln koš ter ga postavi v sobi na tla. Dekle jame skladati iz njega velikonočne ko-

lače, pečeno mesó in jajca. Prikažejo se tudi nekatere steklenice z vinom. Otrokom razdeli srajčke in suknjice, materi poda zdravilo, očetu pa nove škornje. Ni pozabila tudi babice, kašljajoče za pečjo, katerej podeli toplo jopico. Popisati srečo teh revežev je nemogoče; treba je, da je človek navzoč, da vidi, kakó ji vsi ti hité poljubít radodarno roko, kako prevesela mladina radostno povprašuje blago dobrotnico: „Ali je danes Velikanoč?“ — „Dà, dà, danes je vstal Kristus od mrtvih!“ odgovarja ona in pri pogledu na srečo teh revežev zapojó v njeni duši angelji, zapoje pesem, ki ne prejde tako kmalu iz spomina. In vsa srečna se vrača mlada dobrotnica na svoj dom, kajti ravnokar je spoznala najbolje prevzvišeni pomen vesele Aleluje. Dà, dà, dokler bodeš, mili moj rod, tako pojmil Alelujo, dokler boš brisal bližniku svojemu solzé, dotlej ti ostane Velikanoč še vedno najveselejši praznik celega leta.

Pred vaško šolo veselo kramlja šolska mladina, obojega spola. Zbrali so se davni in sedanji učenci, ter komaj čakajo trenutka, da se odpró šolska vrata, da morejo iti vošiti svojemu postaranemu učitelju vesele velikonočne praznike. Naposled stopi učitelj sam med nje. Šteje znane mu glave, spominja se, koliko pokolenj je odraslo pod njegovim očesom Bogu na hvalo in ljudem v veselje. Vsakega veselo potaplja po glavi, ali po rami, kakor pride, ter se veseli hvaležnosti, ki mu jo skazujejo s številnim obiskom. Na to gre z njimi v cerkev in tukaj s stariši vred moli pred oltarjem, moli za blagor vaščanov, za blagor domovine, veseleč se sadú svojega trudapolnega dela ter čilo in veselo poje pri procesiji: „Aleluja! Kristus je vstal od mrtvih!“

Prizor za prizorom se mi je vrstil pred očmi; vso malo slovensko zemljico videl sem pred seboj kakor na dlani. Povsod sem čul veselo, slavnostno petje „Aleluja“, polno vere in zaupanja. Najedenkrat pa se mi zdí, da ne stojim več v bivšej stolnej cerkvi v Št. Andraži, marveč v katedrali v Mariboru, kjer sem zagledal na desnej oltarnej strani buditelja Slovencev, očeta naše pedagogike, pokojnega Slomšeka. Gluha tišina vlada naokrog.

On pa mi reče: Tukaj zaman pnušlaš. Glas vesele Aleluje ne sega v grobove. In zakaj ne sega? Mesto da bi se ravnali po mojih naukih in počevali tudi prost narod v tem smislu, živite v najhujši neslogi.

Evo poslušaj: Brat se prepira z bratom, Mlajši pravi starejšemu: Ti si prekucuh in nasilnik. Ti si spravil v grob mater, ti si me oropal dedščine, pograbilši vse v skope svoje roké. Ti si izdal svoj rod! Starejši brat pa odgovarja mlajšemu: Ti si prekucuh in nasilnik. Izneveril si se davnim običajem, sanjariš prazne sanje in me oviraš poiskati vso očetovsko zapuščino. Ti si pripravljen izdati svoj rod! Takó se prepirajo bratje in odnev tega prepira gluši tukaj veselo velikonočno petje.

Vi sami ste krivi, ker ne znate zmagovati svojih strastij. Vsak izmed vas pravi, da deluje za svoj narod, pa ko bi vas katerega prosil kateri od revnejših vaših bratov za kako podporo, za velikonočno pisanko, o koliko rajše bi mu dali namesto nje škorpjona! Tu pa tam še postavite kateremu kamenit nagrobnik, zapišete na-nj dan rojstva in smrti njegove, a tega ne zapišete, če nemara ni radi rodoljubja živel vse življenje v pomanjkanji ter naposled umrl od glada. Ali bi ne bilo pametnejše, da bi mu namesto onega nagrobnika podali poprej v življenji košček črnega kruha? Vi sami ste krivi, ker izpodrivate drugi drugega, ker vas pri vašem delovanji ne vodi ljubezen, marveč oholost in nevosljivost, radi česar vas tako veseli, očitati drugi drugemu pregrehe, namesto da bi se ravnali po nauku Izveličarja, ki je učil, da le dve ste največji zapovedi: Ljubi Gospoda svojega Boga čez vse in svojega bližnjega kakor samega se! Ljubite se, da boste mogli biti imenovani moji otroci, ker „ljubezen pokrije veliko število grehov“ . . .

In še dolgo je govoril pobožni pedagog in učitelj ter vzbudil kes v moji duši. Padem mu k nogam ter začnem se mu spovedovati vseh grehov svojega življenja, ki so tudi grehi mojega naroda; vse zmoti, katere mi je očital, sem našel v lastnej duši. Leto za letom se je vrstilo pred menoj in v vsakem sem našel nekaj, kar mi je težilo srce, delež lastne svoje krivde. Naposled me polijejo solze, kajti poslednja leta so še najžalostnejša. Ves ganjen poljubim roko slavnemu pedagogu. On pa mi nežno reče: „Ker si jel že spoznavati svoje grehe odpusti se ti vse, kar si zakrivil. Ne pozabi okoristiti se s svojim spoznanjem in uči se iz njega za prihodnost. . . Ego te absolvo in nomine. . .“

Med tem se vzbudim. Bile so le velikonočne sanje. Pred menoj je stala žena z otroki, veseleč se velikonočnega praznika. Vsem so se bliščale oči od

veselja, in njih usta so me pozdravljala s klicem: „Aleluja! Kristus je vstal od mrtvih!“

Vinar — stotejka — stotka.

Spominjam se, da sem čital v nekem českem listu, da Čehom ni treba skrbeti za ime novega drobiža, ker bo narod česki sam pogodil pravo ime. Srečni Čehi! Pri nas je drugače; bati se je, da prodere v narod nemščizma — hëlar. Državni zakonik (urednik dr. K. Štrekelj) rači nemščizmo „vinar“ in v oklepaji „belič“; „Dom in Svet“ nasvetuje v 1. letošnjem zvezku „belič“, Pletersnikov slovar ima po Jarniku in Gutsmanu tudi „belič“. Toda jaz kot učitelj se ne morem ogreti niti za belič niti za vinar, ampak menim, da je najboljšee če ime označuje pojem in bistvo stvari ter pritrjujem g. Podčavenskemu, ki v 1. št. „Slovenskega Sveta“ t. l. nasvetuje ime „stotejka“. „Stotejka“ sicer ni čisto slovenska, a „stotka“, kojo nasvetuje „Slov. Svet“ v 3. št., je čista domačinka in njen postanek od vrstivnega števnikar „stoti“*) popolnoma odgovarja bistvu novega drobiža. Treba torej skrbeti, da se to ime uvêde v nove izdaje slovenskih ručnic, ker le tem potom je moči vkoreniniti to ime v narodu. Moje mnenje je, naj direktorij „Zaveze“ — kot reprezentant slovenskega učiteljstva — stori v to potrebni korak pri ministerstvu. Mislim, da se g. dr. Štrekelj „stotki“ ne boode protivil, ampak stvar še pospeševal, kar naj storê tudi slovenski državni poslanci.

Ivan Vrščaj.

*) Aritmetikam srednjih šol, kar jih je dozday slovenskih, služi beseda stotinka = 0'01, kar je bolj pravilno nego celo poboljšana „stotka“. Slovničar in jednotnosti bi torej ustrezala jedina „stotinka“ = ital. centesimo in franc. centime. Uredn.

Slovniška drobtina.

V zadni številki „Popotnika“ oglasil se je gospod J. Vrščaj o sklanjatvi samostalnikov. Gospod tovariš je mnenja, da so slovnice pomankljive, posebno kar se tiče sklanjatve samostalnikov, ker navajajo le zgol suboparne sklone samostalniške sklanjatve. Pač moram pritrditi gospodu tovarišu o tej stvari, vendar se pa ne morem ogreti za njegov predlog, da bi se sklanjali samostalniki v stavkih, ker je to pretežko.

Slovniške ure so navadno drugo ali tretjo uro dopoldan, ali pa drugo popoldan;

se ve, da so tu in tam izjeme, a navadno je tako. Učenci so pa v tem času že več ali manj utrujeni, torej niso več sposobni tako bistro misliti, kakor zahteva ravno sklanjatev samostalnikov v stavkih.

Učence, sklanjajoč samostalnik v stavkih, mora paziti in misliti prvič na samostalnik, katerega sklanja; drugič na vprašanje, na katero se odgovarja z dotičnim sklonom in tretjič na stavek sploh, da ima kaj pomena. — In to je duševno delo, ki presega navadno (so tudi izjeme) moči

tri, oziroma štiri leta šolo pohajajočega učenca.

Nekateri samostalniki se prav igraje sklanjajo v stavkih. N. pr.: riba. 1 skl. riba plava. 2 skl. meso ribe je okusno. 3. skl. ribič nastavi ribi. 4. skl. ribič vlovi ribo. 5. skl. pri ribi je riba. 6. skl. ribič je prišel z ribo domov. Isto velja za dvojino in množino.

A vzemimo nekaj drugih samostalnikov n. pr. zrak, voda, olje in jedn. Tu je treba že nekaj več duševne zrelosti, ako hočeš stavke pravega pomena tvoriti, o tem se lahko prepriča vsakdo. Posebno preglavico delata pa sklona mestnik in družilnik. —

Da bi pa učitelj vsakemu učencu skoro

cel stavek na jezik polagal izvzemši besede, katera se sklanja, to bi pa bilo brez koristi; potem je pa vsejedno, če učenec sklanja le goli samostalnik ali pa tako. Če pa učitelj zahteva od učencev da samostojno mislijo, potem se napreduje po polzevo; kajti učenci v teh letih nimajo baš prevelike in prebujne domišljije.

Da se pa sklanjatev samostalnikov ne vadi preveč mehanično, naj učitelj začetkoma pokliče učenca k tabli, da tu potem sklanja pismeno; tako vidijo in slišijo ostali učenci, in skanjatev se jim gotovo krepkeje vtisne v spomin. Dobro je tudi, da učitelj v začetku stavi vprašanja po posameznih sklonih.

J. Š—a.

Doneski k zgodovini naših šol.

Piše Ivan Strelec.

(Dalje od štev. 2. 1893. l.)

Leta 1813. so to razvalino podrli in na istem prostoru, kjer je dandanes šola, postavila se je nova. Imela je šolsko sobo in stanovanje za učitelja. Se je li delalo po načrtu in proračunu od l. 1788., ni znano. Delalo se je večinoma za tlako, le delavci bili so plačani. Leta 1847. se je poslopje predelalo in povečalo, kar je stalo 700 gld.

To poslopje stalo je do l. 1864. Ker pa je začelo že na kup lezti, so ga podrli in začelo se je staviti sedanje poslopje, katero je bilo pa še-le jeseni l. 1866. dodelano. Med stavo bila je šola v hiši učitelja Rajmunda Dominkuša. Poslopje, jako dobro postavljeno, z dvema šolskima izbama in obširnimi stanovanji stalo je skupaj 7876 gld. 28 kr. Podjetnika sama pa sta imela pri tej gradbi okoli 2000 gld. zgube.

Zapisnik od l. 1809. v knezoškofijskem arhivu v Mariboru omenja, da so bile vsolane takrat sledeče občine: Cerkevňjak, Cógétinci, Stánétinci in Kadrenci, pa prav verjetno, da ne rečemo gotovo, je, da so spadale že takrat vse sedaj vsolane občine v to šolsko okrožje.

Dohodki učiteljevi bili so po različnih poročilih različni.

Fasija dđto. 3. februarja 1790 našteva sledeče dohodke: Za štolo 18 gld., pranje cerkvenega perila 4 gld.; zbirca od občin: 55 vaganov rži in pšenice, 67 gld. 50 kr.,

297 jaje, 1 gld. 14 kr., 99 klobas, 4 gld. 57 kr., dva štertinjaka mošta, 32 gld. in šolnine od otroka 52 kr.; kar zneso 8 gld. V celem je torej imel dohodkov kot možnar in organist 128 gld. 1 kr. in kot učitelj 8 gld. Stroškov imel je 55 gld. 37 kr., torej čistih dohodkov 80 gld. 24 kr. Pozneje se je pa nekoliko spremenilo.

Šola bila je od l. 1783—1866. jedno-razredna, čeprav si je držal učitelj navadno še podučitelja, od tega leta naprej pa je dvorazredna.

Učitelji.

Šabeder Matija 1770—1809. Rojen v Vičavi, župnije sv. Ožbaltu pri Ptujci, dne 26. januarja 1745. Leta 1783 začel je pri Sv. Antonu redno šolo, dočim je prej le zasebno poučeval. Dne 12. februarja 1776 bil poročen pri Sv. Ožbaltu z Uršo, hčerjo Simona Šegule, katera pa mu je že leta 1778. umrla. V drugič poročen z Uršo, hčerjo Andreja Pukla pri Sv. Antonu dne 13. junija 1778. Umrl je pri Sv. Antonu 27. julija 1809 in mrtvaška knjiga pravi, da je bil 38 let ondi „Schulmeister“.

Schönwetter Jožef 1809—1811. Rodom Ptujčan, služboval je pri Šebedru nekaj časa kot učiteljski pomočnik, po njegovi smrti pa je postal učitelj. Ker pa je bila učilnica tako slaba, moral je l. 1811 s po-

ukom prenehati. Ko so pa l. 1813 novo učilnico postavili, poučeval je njegov sin

Schönwetter Martin 1813—1817. Rojen l. 1790. Leta 1817 preselil se je k Sv. Trojici v Slov. gor., kjer je služboval do svoje smrti l. 1859. 4. decembra.

Regholec Tomaž 1817—1825. Rojen na Češkem l. 1771., napravil je l. 1793. učiteljski izpit. Bil je podučitelj v Cmurku 1793—1799 in potem postal učitelj pri Št. Ilji v Slov. gor. Čez 15 let preselil se je v Ormož, a ker mu tamošnje razmere niso ugajale, odšel je l. 1817. k Sv. Antonu. Tukaj je 21. julija 1825. 54 let star umrl. Njemu je sledil njegov sin.

Regholec Franc 1825—1846. Rojen pri Št. Ilji v Slov. gor. 8. julija 1801, učitelj postal 1. novembra 1818. Služil je najprej jedno leto kot podučitelj v Središči. Od l. 1824—1825 bil je provizor v Vurbergu, in od tod je prišel kot učitelj k Sv. Antonu. Leta 1846. preselil se je k Sv. Križu pri Ljutomeru, kjer je stopil l. 1872, odlikovan z srebrnim križcem s krono za zasluge, v pokoj. Živi še danes v Mariboru.

Dominkuš Rajmund 1846—1880. Rojen v Ptujskem predmestju 21. julija 1815. kot sin Blaža Dominkuša učitelja pri Sv. Marku, postal je učitelj 1. oktobra 1834. Služboval je kot podučitelj pri Sv. Juriji ob Ščavnici 1837—1838, pri Sv. Petru poleg

Radgone 1838—1842, pri Sv. Križi blizu Ljutomera 1842—1846 in je odtod prišel kot učitelj k Sv. Antonu, kjer je stopil 20. marca 1880 v pokoj. Živi še danes pri Sv. Antonu.

Jaunik Gabriel 1880—1888. Rojen pri Devici Mariji v Pušcavi 1855, je postal učitelj dne 1. novembra 1874. Dne 20. marca 1880 prišel je za nadučitelja k Sv. Antonu, odkoder je 30. oktobra 1888 odšel k zgornji Sv. Kungoti, kjer še sedaj slušbuje.

Seyfried Jožef, provizor 1888. do 1889. Rojen pri Sv. Ani na Krempergu 4. januarja 1855, učitelj postal 1. maja 1874. Služboval kot podučitelj pri Sv. Marku nize Ptuja 1874—1875, pri Sv. Barbari v Halozah 1875—1878, pri Sv. Ani na Krempergu 1878—1881, provizor v Ščavniški dolini 1882—1885, podučitelj v Reehbergu 1885—1886, pri gornji Sv. Kungoti 1886 do 1888, provizor pri Sv. Antonu 1888—1889, odkoder je odšel za podučitelja k Sv. Ani na Kremperg, kjer še sedaj slušbuje.

Pečovnik Franc od 5. novembra 1889. Rojen 15. julija 1861 na Vranskem, učitelj postal 16. oktobra 1881. Služboval je kot podučitelj v Grižah 1881—1886 in kot učitelj pri Sv. Roku ob Sotli 1886 do 1889, odkoder je prišel 5. novembra 1889 kot nadučitelj k Sv. Antonu.

(Nadaljuje se.)

Društveni vestnik.

Iz šmarijskega okraja. Šmarijsko-rogaško učiteljsko društvo zborovalo je dne 2. marca t. l. v Šmarji.

Vkljub slabemu vremenu zbralo se je vendar nepričakovano število udov.

Gospod predsednik otvori zborovanje sè srčnim pozdravom blizu tako-le: Da se Vas je vendar zbralo lepo število, kaže trdno voljo ter da zelite napredek našemu stanu in ljudskeji soli. V društvu se krepijo, tudi si nabiramo znanja ali si ga pa pomnožujemo. Imamo sicer knjige, katere so lahko pripomoček ljudskemu učitelju, a te so po navadi pisane za idealne šole. Lahko se pa v društvu razgovarjamo, drug drugemu svetujemo, ter na tak način delujemo pri zboljšanju šol celega okraja. Naše društvo sicer ni mnogobrojno, tudi ne najdeš med njegovimi udi odličnjakov, kakor v mariborskem; zato pa tudi ne nosimo od zborovanj duševnih dobitkov v koši domov. Uporabimo pa sile, katere imamo, in gotovo bo dovolj, kajti pregovor pravi: „Zrno do zrna počača itd.“

Potem se vrši zborovanje po sledečem vspredu.

I. Zapisnik.

II. Dopisi. (Ni bilo nobednega.)

III. Poročilo tajnikovo in blagajnikovo.

Preteklo leto smo zborovali 27. marca izvanredno v spomin tristoletnice rojstva Jana Amosa Komenskega in trikrat redno. Pet zborovanj je odpadlo zaradi slabega vremena. Razpravljalo se je o jezikovnem pouku in o telovadbi. Ker imamo v blagajnici prebitek od lanskega leta, predlaga gosp. predsednik, naj se adnina zniža zopet na 1 gld., kar se sprejme.

IV. Volitve v odbor in odposlancev. Izbrali so se: g. V. Strmšek, predsednikom, g. Iv. Debelak, podpredsednikom, g. Fr. Kranjc, blagajnikom, gg. To n. Kurlus in Fr. Rošker, tajnikoma in pa gg. M. Šumer in Fr. Šetine, odhernikoma. Odposlancema „Zaveze“ pa gg. Strmšek in Šetine.

V. Posvetovanje o praznovanju dvajsetletnice obstanka našega društva.

Ker je še le meseca novembra 20 let, kar se je naše društvo osnovalo, sklenejo zborovalci to točko pri prihodnjem zborovanju postaviti zopet na vspeh.

Da bi bila kronika našega društva do jeseni gotova, se za to delo izberejo v odsek gg. Debelak, Jurkovič, Rošker, Šetina in Šumer.

VI. Nasveti.

-Predlog g. Šetina: „Zboruje naj se vsak drugi mesec, ne kakor do zdaj vsak mesec, vzbudi živahen razgovor; konečno pa se sprejme.

Prihodnje zborovanje se določi na dan 4. maja t. l. na Groblnem ob juž. žel. Kurbus.

Iz ptujskega okraja. Z zborovanjem, katero se je vršilo dne 2. marca v prisotnosti 26 članov, pričeli smo 25. društveno leto. V svojem nagovoru nam je podal g. predsednik Robič nekaj lepih besed o našem vzvišenem poklicu; te besede nam naj bodo vodilne zvezde v novem društvenem letu. Sledila so potem obširna poročila:

a) O slov.-nemškem slovarju. — Zbor sklene naročbo slovarja za društveno knjižnico.

b) O regulaciji učiteljskih plač na Štajerskem. Zbor se strinja z dotičnim načrtom štajerske učiteljske zveze.

c) O zemljevidih za domovinoslovni pouk. — Zbor sklene dotične predloge staviti na okrajni solski svet.

Ker za druga predavanja ni bilo več časa, sklene predsednik zborovanje ter določi prihodnji zbor na veliko soboto dne 1. aprila.

Iz ptujskega okraja. (Vabilo.) Ptujsko okr. učit. društvo zboruje v soboto dne 1. aprila ob 10. uri v soli Ptujske okolice. Predavala bota: g. Zupancič (mladi učitelj in prvi razred) in gosp. Serajnik (o reži špargeljna). Kateri člani želijo špargeljevih korenin, naj se pred 1. aprilom z dopis-

nicami oglasé pri g. Serajniku, da jih k zborovanju prinesé. K obilni udeležbi uljudno vabi

predsednik.

Iz ormoškega okraja. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za ormoški okraj bode dne 6. aprila t. l. ob 11. uri predpoldan v šolskem poslopju ormoškem zborovalo s sledečim dnevnim redom: I. Zapisnik. II. Dopisi. III. Predavanje. IV. Določilo kraja o eventuelnem izletu društva. V. Slučajni predlogi. K obilni udeležbi vabi odbor.

Iz celjskega okraja. „Učit. društvo za celjski in laški okraj“ ima v torek dne 4. aprila t. l. ob 10. uri dopoldne v celjski okoliški soli svoj mesečni zbor. Dnevni red: a) Petje. b) Zapisnik. c) Društvene zadeve. d) Poročilo pregledovalcev društvenih računov za l. 1892. e) „Spomini na Notranjsko“, govori g. Arm. Gradišnik. f) Konferencija štajerskih c. kr. okr. šol. nadzornikov v Gradci dne 22. sept. 1892; objavi predsednik. g) Nasveti. K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Iz kamniškega okraja. (Vabilo.) Kamniško učiteljsko društvo zboruje dne 20. aprila na Brdu. Razven običajnih točok: 1. „Občina“, praktični nastop g. Fran Marolt. 2. „O ženski vzgoji v tujih in domačih šolah“, poroča g. Ljudevit Stiasny. — Začetek ob 10. uri.

Iz Brežic. (Vabilo.) Brežiško-sevniško učit. društvo zborovalo bode v torek, dne 4. aprila ob 10. uri na Vidmu. Vspored: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Preosnova Močnik-ovih petdelnih računice v štirdelne za jedno- in dvorazrednice. 3. Razgovor o elaboratu „Lehrerbunda“ gledé na regulacijo učiteljskih plač. 4. Volitve. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Dopisi in druge vesti.

Iz Istre, v marci.

Kaj znancev že zasula je lopota.

Bilo nas je lepo številce, ko smo koncem meseca julija l. 1879. dovršivši zrelostni izpit, zapustili c. kr. učiteljske v Koprju. Mladostnim ognjem, navdušeni za vse lepo, dobro in pravo, poslovlili smo se in razšli širom domovine, obetajoč si, da hočemo vedno zvesti ostati svojim vzorom ter z vsemi svojimi dušnimi in telesnimi močmi delovati za prosveto in boljše bodočnost milega nam naroda in s tem pospeševati ob jednem tudi svoje stanovske koristi. — Ali, človek obrača, Bog obrne, in svoji usodi niti na konji ne utečeš. — Komaj smo tako-

rekoč prestopili prag Koperskih vrat, že je nemila žena, bela smrt, posegla med nas s svojo kruto roko ter pretrgala nit življenja, rekel bi, telesno najčvrstejšemu izmed nas (J. Prelec). V kratkih presledkih zahtevala je potem neizprosno od časa do časa izmed nas svojih žrtev, in dne 3. t. m. izročili smo v Klanci (Koperski okraj) materi zemlji že četrtega nam sodruga, g. Antona Grahlija, bivšega tamošnjega učitelja. Bil je jedva v 36. letu dōbe svoje in služboval je tam skozi celih trinajst let in pol nepretrgoma v občno zadovoljnost.

Bil je blag značaj, marljiv učitelj, vesten odgojitelj, skrben oče in ljubeznjiv soprog. Živel je z vsemi vedno v najlepši slogi in prijaznosti in nikdar ni žalil nepotrebno nikogar. Miroljubnost in sprav-

ljivost čislal je vedno nad vse in zato je bil pa tudi v občje priljubljen. To se je najbolje pokazalo na dan njegovega pogreba.

Poleg domačega ljudstva in gg. železniških uradnikov prišlo je tudi mnogo gg. tovarišev skazat pokojniku zadnjo čast. Bilo je z blagor. g. c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom J. Kožuhom na čelu, 27 učiteljev in učiteljic iz treh okrajev (Koper, Volosko in Sežana). Le od slav. kraj. šol. sveta v Dolini ni bilo nikogar. (!)

Okoli desete ure dopoldne zbrali smo se pred hišo žalosti in odpevši „Blagor mu“, spremili smo pokojnika na njegovem zadnjem potu v cerkev in na pokopališče. Dva sošolca rajnega nesla sta venca ob krsti. Pri maši peli smo „Črno mašo, nepozabnemu Antonu Martinu Šlomšek v spomin“ in pa „Molitve“. Po sožalnem poslovlju gosp. nadučitelja Bunca v imenu zbranih zapeli smo potem pri odprtem grobu še ganljivo „Jamica t'ha“, in mati zemlja sprejela ga je v svoje naročje. Počivaj v miru blagi tovariš in večna luč naj ti sveti!

Zapustil je rajni mlado vdovo in nežno hčerko. Iz srca jima želimo, da bi bridko izgubo čim lažje prenašali in najtopleje ji priporočamo milosti in blagonaklonjenosti slavnih in visokih šolskih oblastj.

Po žalostnem opravilu sešli smo se zopet, da se nekoliko okrepcamo in kaj pomenimo. Razgovarjalo se je o marsičem. Tako n. pr. poskrbeli smo po svojih skromnih močeh nekoliko za Ciril-Metodovo družbo (nabralo se je 11 glđ. 10 kr.) in ranjkemu v spomin zložili smo pa 14 glđ. 50 kr. Poslednji znesek izročili smo žalujočej vdovi.

Neizogibnih napitnic, koje so dandanes že prava društvena manija, ne bodem našteval in niti ne omenjal njihove vsebine, posebno ne, ker so bile nekatere po vsem nepotrebne, da, neumestne in jedna pa celó za učitelje kar naravnost močno žaljiva.

Katerega učitelja bi pa tudi ne boležo, ako se z merodajne strani, govoreč o dveh, za neposredno narodno vzgojo najvažnejših činiteljih, jeden nad vso mero povzdiguje in hvali njegova velika omika in potrpežljivost, drugemu pa kar brez okolišev in rokovic nemilostno in proti vsem načelom krščanske ljubezni, takta in vljudnosti očita in predbačiva manjša izobraženost in oholost!? — Za Boga! Kam smo prišli?

Gledé na slogo med duhovništvom in učiteljstvom pa, o katerej se je pri tej priložnosti toliko govorilo in povdarjalo in katero hočejo nekateri po vsi sili, izjavljamo tu slovesno, da si je tudi učitelji iz srca želimo ter da smo bili, smo in bomo vedno za-njo in v tem smislu tudi faktično delujemo; le toliko prosimo najvljudnejše, da nas pri tem sodelovanju ne smatrajo preveč inferljornimi, takorekoč nekakim brezpravnim nakovalom, po katerem bi drugi brez vsakega sledu ljubezni in spoštovanja do bližnjega po svoji volji in brez skrbi nabijali! in učitelj — uboga para — pa naj bi držal in —

molčal, le da se ne rušita ljubi mir in sloga! — Upam, da mi teh z najboljšim namenom spisanih vrstic nikdo ne bode štel v greh in poslednje tim manje, ker le na podlagi medsebojnega sporazumljenja, spoznanja, spoštovanja in ljubezni, mogoča je prava sloga!

Iz Ptujja dne 16. marca. („Slovensko pevsko društvo“.) Odbor „Slovenskega pevskega društva v Ptujju“ poroča sledeče:

Letošnja pevska slavnost se bodo vršila dne 6. avgusta v Mariboru. Pri velikem koncertu so bodo skupno peče nastopne pesmi in sicer moški zbori: 1. „Novinci“ od H. Volariča. 2. „Slovan na dan“ od dr. Gust. Ipavica. 3. „Kdo je mar“ s spremljevanjem orkestra od dr. Benj. Ipavica. Mešani zbori: „Nazaj v planinski raj“ od A. Nedveda. 2. „Žitno polje“ od Fr. Gerbiča. 3. „Ave Marija“ iz operete „Gorenjski slavček“, s spremljevanjem orkestra od A. Foersterja.

Pesmi se že tiskajo in se bodo najkasneje do konca tega meseca razposlale. Na odborovo prošnjo blagovolili so za letošnji koncert društvu pokloniti sledeči domači skladatelj nove skladbe, katere se bodo takrat prvič peče: gg. H. Volarič, dr. Gust. Ipavic in Fr. Gerbič.

Odbor se jim za to naklonjenost in prijaznost najsrčneje zahvaljuje ter prosi njihove duševne podpore tudi znanprej. Prepričani smo, da bode te izvrstne skladbe vsestransko ugajale in da bo zelo povzdignila koncert njih lepota in divnost. A tudi ostale tri skladbe so poznate kot najlepše, ki vzbujajo povsod, koder se prednašajo, občno navdušenost za pesem in nje duševnega stvaritelja.

Mi pevci pa se kažimo hvaležne za te umotvore s tem, da se bodemo trudili jih izvajati in prednašati popolnoma v duhu skladateljevem, v občno zadovoljnost, dá v navdušenost prisotnega slovenskega občinstva. Vsak pevec in vsaka pevkinja bode rada posegla po teh pesmih in se z nami združila dne 5. avgusta v mogočni zbor.

Prihova, 8. marca 1893. Cast. gosp. urednik! Ker imam ravno nekaj časa, bom pa zopet Vašo potrpežljivost skušal; imam namreč marsikaj na srei.

1. Leta 1888. so koleke spremenili in to kar čez noč od 31. do 1. Vsi učitelji našega okraja bili smo zelo iznenadeni, ker nam davkar ni hotel izplačati mesečnine, rekoč, da ti koleki danes ne veljajo več. Lani pa sem v nekem časniku bral, da se vpeljejo dne 1. aprila 1893. I. zopet novi koleki. Mogoče, da je hotel oni člankar svet v april poslati; mogoče je pa tudi, da se bo zopet tako zgodilo kakor 1888. leta. V tem slučaju bi dobro bilo, ko bi Vi to reč v Vašem „Popotniku“ pojasnili, da ne bodo zopet mnogi učitelji škode in sramote imeli. (Kolikor smo poizvedeli, se dosedaj pri davkarjih o novih kolekih še ničesar ne vé. — Uredn.)

2. Berem mnogo časnikov. Vsi so opozarjali ljudstvo, naj bo previdno pri prejemanji novega denarja, da ne bo opeharjeno, kakor se je to vselej godilo po izdaji novega denarja. To je hvalevredno od časnikarjev. Še bolj hvalevredno pa bi po mojem mnenju bilo, ko bi bil kak urednik stavil nasvet, da se prvi novo kovani denarji (vsaj jeden komad vsake vrste ali kova) razdelijo med učiteljstvo; ne zato, kakor da bi ravno mi učitelji najbolj pohlepni bili novega denarja, ali ga, kakor pes „filax“ svojo kost, zakopati hoteli, ampak zato, da bi imeli priliko učence z novim denarjem temeljito seznaniti. Morda bi ne bilo prepozno, ko bi Vi slični nasvet stavili v Svojem cenjenem listu? (Naj pa Vaš nasvet velja; če pa ne bode imel poveljnega vspeha, Vam pa svetujemo, da si za pripomoček pri pouku naročite „Tableau: Das neue Geld von Freitag & Berndt,“ ki predčuje novi denar vsake vrste v naravni barvi, stane pa le 3 kr. komad, tako da je pristopen vsakemu učencu. — Uredn.)

3. Ocenili ste v „Popotniku“ bukve „Slov. Matico“. Dobro bi bilo, ko bi to tudi o lani izdanih bukvah sv. Mohorja storili, ker je skoro vsaka šola naročena na nje. (Zgodilo se je to v 3. številki letošnjega „Popotn.“ — Uredn.) Meni se dopadejo in jih za šolsko knjižnico sposobne spoznam. Nekateri pa se spotikajo nad stavkom: „A kadar je katera žena čutila, da se bliža že čas, ko jej bode skoraj poviti mladega sinka ali mlado hčerko, izginila je — domov . . .“ (Koledar str. 21) Ko že ravno o šolski knjižnici govorim, omenim še knjižico „Srce“ — preloženo od Janje Miklavčič. Vi ste jo v lanskem „Popotniku“ povzdigovali nad tretja nebesa — Dr. Mahnič pa jo je v dno pekla obsodil. Rekli ste takrat tudi, da Vam ni bilo možno, te knjige v roke dobiti, čeravno ste pisali celo založniku po njo. Torej niste je brali. (Bral pa jo je gospod ocenjevalec!) — Uredn.) Mahnič pa je rekel: Kakor slišimo, se ta knjiga (l' cuore) prevaja v slovenski jezik. Je torej tudi ni bral. Glej, glej! mislim si, kako podobna sta si gospoda Nerat in dr. Mahnič — oba piseta o knjigi, a nobeden je ni bral. Zato sem si „Srce“ pa jaz naročil in pazljivo prečital. Reči moram, da je res dobra knjiga; prehvalili ste jo vendar-le; Mahnič pa je s svojo kritiko, prav, kakor srdit človek, s pestjo sunil v — zrak.

4. Neki časnik je pisal, da morajo državni papirji in vse delnice takoj na nov denar (krono) prepisane biti. Kaj bo pa s kuponi? Imam še dokaj kuponov ljubljanskega narodnega doma in gotovo jih bo še marsikateri učitelj imel. Če Vam je znano, kaj je v tej stvari storiti, tako blagovolite to v „Popotniku“ objaviti. *) I. Serajnik.

*) Ker se mi, žal, nimamo priložnosti baviti z državnimi papirji, Vam na to važno vprašanje tudi ne vemo odgovora. Morda pa nam do prih. „Pop.“ številke pomaga kateri v tem oziru bolje srečen tovariš iz zadrege, ter Vam pojasni ta slučaj. Bili bi mu prav hvaležni tudi mi. Uredn.

(Umrli) je dne 19. t. m. po kratkej bolezni makolski nadučitelj, g. Rok Škorjanc v 53. letu svoje dobe. Njegovi posvetni ostanki izročili so se v torek, dne 21. t. m. med mnogobrojnim spremstvom materi zemlji. N. v m. p.!

(Šolske knjige za ubožne otroke.) Denarna vrednost šolskih knjig za ubožne, katere odda dunajska založba šolskih knjig ljudskim in meščanskim šolam po Štajerskem, znaša 9394 gld. 2 kr. Od te svote dobi šolski okraj: Arvež 13¹/₂ gld. 39 kr., Celje (mesto) 33 gld. 32 kr., Celje (okolica) 289 gld. 60 kr., Cmurk 229 gld. 32 kr., Brežice 163 gld. 73 kr., Gornjigrad 74 gld. 52 kr., Gornjadaragona 100 gld. 34 kr., Konjice 185 gld. 16 kr., Kozje 162 gld. 35 kr., Laško 185 gld. 85 kr., St. Lenharti 120 gld. 29 kr., Ljutomer 101 gld. 52 kr., Mahrenberg 106 gld. 44 kr., Maribor (mesto) 144 gld. 90 kr., Maribor (okolica) 373 gld. 88 kr., Maribor (c. kr. vadnica) 32 gld. 62 kr., Ormož 151 gld. 21 kr., Ptuj (mesto) 30 gld. 45 kr., Ptuj (okolica) 377 gld. 86 kr., Radgona 118 gld. 33 kr., Rogatec 87 gld. 89 kr., Sevnica 74 gld. 46 kr., Slov. Bistrica 146 gld. 33 kr., Slov. Gradec 78 gld. 39 kr., Šmarje 139 gld. 49 kr., Šoštanj 95 gld. 26 kr., Vransko 70 gld. 12 kr.

(Gallusova dela) hoče naučno ministerstvo izdati na svitlo in dobil je naš rojak g. Mantuani nalog, da priredi gradivo.

Premembe pri učiteljstvu. Gospod Josip Benko, podučitelj v Prihovi nastopil je učiteljsko mesto pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Na njegovo mesto je prišla za podučiteljico gospd. Ida Poglič z Doberlavesi (Kor.) — Učitelj v Pernicah, gospod Janez Maier in podučitelj na Bizeljskem, gospod Julij Škoflek, stopita v pokoj. — Gospod Rok Škorjanc, nadučitelj v Makolah je 19. t. m. umrl. N. v m. p.

Raznoternosti.

[Nadzorniki za pouk v risanju.] Naučno ministerstvo uvedlo je strokovnjaško nadzorovanje pouka v risanju na gimnazijah, realnih gimnazijah, realkah in učiteljskih; za nadzornika na učnih zavodih na Gornjeavstrijskem, Solnograškem, Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in za zavode z nemškim poučevalnim jezikom na Tirolskem imenovan je gosp. Herman Lukas; za Primorje, Dalmacijo in za učne zavode z italijanskim poučevalnim jezikom na Tirolskem pa g. Matej Gembrecich, učitelj na državni gimnaziji v Novem mestu.

[Rusko ljudsko šolstvo] je še na jako nizki stopinji. A. N. Stramoljubsky v Petrogradu je izračunal, da ko bi se v Rusiji vsako leto 3250 šol ustanovilo, bi še-le v 260 letih vsi prebivalci znali čitati. Sedaj ume na Ruskem le 25 odstotkov možkih in 2 odstotka žensk čitati. Država potrosi na leto za ljudsko izobraženje le sedem milijonov rubljev.

[Kako časti Praga češke pisatelje.] Pred kratkim slavila sta najodličnejša češka pisatelja Jaroslav Vrehlicky in Svatopluk Čech — prvi svoj štirideseti rojstni dan, drugi petindvajsetletnico svojega pisateljevanja. Mestni svet Praški je ukrenil, da izrazi odličnima možema čutila prebivalstva tudi na ta način, da imenuje oba meščanoma, odpuštvši jima običajne pristojbine, ter da pokloni vsakemu častni dar po 1000 kron v zlatu.

[Proti pokončni pisavi] se je deloma izrekla virtemberška ministerska komisija (sestavljena izkušenih šolnikov in zdravnikov) s sledečo izjavo: „Mi ne trdimo odločno, da je navadna poševna pisava pri nagnjeni mizni ploči in malo po strani položenem zvezku najprimernejša anatomskega razmeram roke in premikalnim zakonom oči, torej fiziološka pisava“.

[Proti cigaretam.] V državi Alabama v Ameriki predložil se je poslanski zbornici načrt zakona, ki prepoveduje prodajanje cigaret, tabaka in papirja za cigarete. Trgovci, ki bi delali proti temu zakonu, kaznovali bi se z globo 10 do 50 dolarjev in zaporom 30 dni.

[Ljudska omika na Francoskem] se je za časa republike jako povzdignila ter že nadkriljuje Avstrijsko. Leta 1890 so znašali stroški za ljudsko

šolstvo nad 113 milijonov frankov in med vojaškimi novinci je bilo le še 7 odstotkov analfabetov.

[Kolovrat redivivus.] V londonskih salonih se je zopet udomačil kolovrat, katerega je naše ženstvo v obče postavilo v ropotarnico. V Londonu uči se sedaj najimenoitnejša gospóda presti na kolovratu, in velike londonske pomodne trgovine otvorile so posebno naučne tečaje za prejo. — Kaj pa poročajo naše krasotice k temu športu?

[S mešnice iz šole]. Učitelj: „Ali veš Janko, kaj je hrepenenje po domovini?“ Učenec: „Da.“ Učitelj: „Ali si že potoval kedaj?“ Učenec: „Ne.“ Učitelj: „No, kako si mogel potem čutiti hrepenenje po domovini?“ Učenec: „To je bilo onkrat, ko sem bil zaprt po šoli“. — Profesor: „Kaj bi počeli, gospod kandidat, ko bi se primerilo, da bi nekoga smodnik vrgel v zrak?“ Kandidat: „Počakal bi, da bi na tla padel“. — Učitelj: „France, povej mi, kaj se imenuje bajka?“ Učenec: „Bajka se imenuje pripovedka, ki ni resnična“. Učitelj: „Pozor torej! Meni se je nocoj sanjalo, da sem splezal na streho ter z vilami prebodel mesec. Kaj je to?“ Učenec: „To je gola neumnost“.

„Popotnik“ želi vsem svojim prijateljem in podpornikom prav ceselo „Aletujo“!

Št. 61

Naznanilo.

Sposobnostni izpiti za splošne ljudske in za meščanske šole pričnejo pri podpisani komisiji v letošnjem pomladanskem roku dne 1. majnika ob 8. uri zjutraj.

Po predpisu opremljene prošnje za dovoljenje k skušnji morajo pri predpisanih potom najpozneje do 28. aprila t. l. k ravnateljstvu izpraševalne komisije.

C. kv. izpraševalna komisija za splošne ljudske in za meščanske šole v Mariboru, 17. marca 1893.

H. Schreiner, ravnatelj.

Razpis natečajev.

Št. 80, III.

Učiteljsko mesto.

Na štirirazrednici pri Sv. Lenartu v Slov. gor. je umestiti učiteljsko mesto tretjega plačilnega reda.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj pošljejo svoje redno opremljene prošnje, opravljene osobito tudi z dokazom avstrijskega državljanstva, do 15. aprila 1893 krajn. šolsk. svetu pri Sv. Lenartu v Slov. gor. Okr. šol. svet Št. Lenartski, 9. marca 1893.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 90.

Natečaj.

(Učiteljsko mesto.)

Na četirirazredni ljudski šoli v Reichenburgu umestiti je učiteljsko mesto z dohodki po III. plač. razr. definitivno, event. tudi provizorično.

Prosilci in prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene z zrelostnim spričevalom, s spričevalom učne sposobnosti, z

dokazom avstrijskega državljanstva (domovnice) itd. potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 30. aprila 1893 pri krajnem šolskem svetu v Reichenburgu ob Savi.

Okr. š. svet v Sevnici, 15. marca 1893.

Št. 361

Razglas.

Sledeče učiteljske oziroma podučiteljske službe so definitivno, ali tudi provizorično umestiti:

- A. v Ptujem šolskem okraju
 a) podučiteljska služba z dohodki IV. plačilnega razreda na štirirazredni ljudski šoli pri Sv. Vidu poleg Ptujca;
 b) podučiteljska služba IV. plačilnega razreda na trirazrednici v Cirkovcah;
 c) podučiteljska služba IV. plač. razr. na dvorazrednici pri Sv. Lovrencu na Dravsk. polji.

B. v Ormožkem šolskem okraju učiteljsko mesto IV. plačilnega razreda na trirazrednici pri Sv. Tomaži.

C. v Rogačkem šolskem okraju podučiteljsko mesto IV. plačilnega razreda na dvorazrednici v Žetalah.

Prosilci in prosilke za imenovane mesta naj vložijo svoje prošnje, katere morajo biti opremljene s spričevalom zrelosti in oziroma sposobnosti ter z dokazom avstrijskega državljanstva, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 15. aprila 1893 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Ptuj, 15. marca 1893.

Predsednik okraj. šolsk. svetov Ptuj, Ormož, Rogatec: 1-2 Scherer s. r.

Vsebina. I. Dajte šoli mir in ona Vam dá moč! — II. Prirodoslovje v ljudske šoli. (L. Lavtar.) (II.) — III. Pedagogički razgled. (Šolstvo in izobrazba v Srbiji.) (II.) — IV. Listi slovenskega učitelja-kolesarja. (V.) — V. Pedagogički izreki o razvoju in odgoji. — VI. Listek. (Velika noč. — Vinarstotejka-stotka. — VII. Slovniška drobtina. — VIII. Doneski k zgodovini naših šol. (XIV.) (Iv. Strelec.) — IX. Društveni vestnik. — X. Dopisi in druge vesti. — Raznoternosti. XI. Natečajji in inserat.